

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО
МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИЩОЇ
МЕДИЧНОЇ (ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ)
ОСВІТИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

**Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-
практичної конференції з міжнародною участю
в онлайн-режимі за допомогою
системи Microsoft Teams**

(Тернопіль, 20-21 травня 2021 року)

Тернопіль
ТНМУ
«Укрмедкнига»
2021

УДК 378:61(063)(477)

Відповідальний за випуск: проф. А. Г. Шульгай

Актуальні питання вищої медичної (фармацевтичної) освіти: виклики сьогодення та перспективи їх вирішення : матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. конф. в онлайн-режимі за допомогою системи microsoft teams (Тернопіль, 20–21 трав. 2021 р.) / Терноп. нац. мед. ун-т імені І. Я. Горбачевського МОЗ України. – Тернопіль : ТНМУ, 2021. – 592 с.

Матеріали надруковано в авторській редакції. Автори публікацій несуть повну відповідальність за точність наведених фактів, цитат, даних, відповідної галузевої термінології, власних імен та інших відомостей.

Література

1. Неділько В. П. Проблемні питання шкільної педіатрії. Міжнародний журнал педіатрії, акушерства та гінекології. 2014. Т. 6. № 1. С. 61–62.
2. Яковлева О. Г. Організація профілактичної роботи у центрі первинної медико-санітарної допомоги. Медсестринство. 2019. №4. С. 22–5.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРИ ОНКОЛОГІЇ В ПЕРІОД КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Гордійчук П. І., Гордійчук М. П.

*Національний університет охорони здоров'я України
імені П. Л. Шупика, м. Київ*

Вступ. На теперішній час післядипломна медична освіта має відчутні незручності, що пов'язані з карантинними обмеженнями запровадженими у всьому світі, в тому числі і в Україні у зв'язку з поширенням коронавірусної інфекції. Зокрема, заклади післядипломної освіти раптово вимушені були перейти на дистанційну форму навчання. D. Taylor дав визначення даній формі навчання: «Дистанційне навчання є змішане навчання з використанням різних скоординованих модальностей і методів, що сприяють реалізації навчальної програми та ефективному навчанню. Це індивідуальне навчання за спеціально підготовленими навчальними матеріалами, друкованими або електронними, підкріплене інтегрованими освітніми ресурсами і такими процесами, як очне навчання, практичний досвід, зворотний зв'язок і підтримка слухачів» [1]. Післядипломне навчання на клінічних базах вимагає для розширення компетенції лікаря особистої участі в діагностичному та лікувальному процесі з відпрацюванням новітніх алгоритмів, способів, методів [2]. Під час карантину онкологічні спеціальності отримали неочінену перевагу серед спеціальностей хірургічного профілю з оприлюдненням Наказу Міністерства охорони здоров'я України від 23.03.2020 за № 698 П.2 – вони не підлягають припиненню: надання медичної допомоги у спеціалізованих відділеннях закладів охорони здоров'я хворим на онкологічні захворювання [3]. Це дало можливість, за умов дотримання карантинних вимог, продовжити реалізацію практичної складової змішаної форми навчання відповідно до робочого плану.

Основна частина. Кафедра онкології має три основні клінічні бази: КНП «Київський міський клінічний онкологічний центр» КМДА, На-

ціональний інститут раку, КНП КОР «Київська обласна клінічна лікарня», на яких упродовж карантинного року навчалося 742 слухачі на наступних циклах: – 11 спеціалізацій (218 слухачів); – 12 тематичного удосконалення (174 слухачі); – інтернатурі «Клінічна онкологія» (22 лікарі-інтерни); за індивідуальним планом (111 слухачів); на суміжних (217 інтернів). Вважаємо за можливе поділитися набутим досвідом в організації та реалізації навчального процесу, висвітлити слабкі сторони.

При одночасному проведенні декількох циклів було можливим розведення їх для реєстрації та навчання переважно на двох базах, згідно з Наказом МОЗ № 698. На кафедрі створена кафедральна електронна система реєстрації, яка має вичерпну інформацію про кожного слухача незалежно від бази навчання, з різними варіантами прямого і зворотно-го зв'язку.

Для чіткої організації навчального процесу, оперативності на кожному циклі була створена група у Viber. До складу групи входили слухачі циклу та науково-педагогічні співробітники кафедри, які брали участь у навчальному процесі, та обов'язково завідувач кафедри, що значно підвищило відповідальність і контроль за навчанням. Визначивши доцільність, завідувач кафедри для розширення компетентності слухачів мав можливість перенаправляти посилення на заплановану лекцію чи семінар на інші цикли, які проходили паралельно. Групи в процесі навчання зростали, оскільки до них приєднувалися лікарі-слухачі, що навчалися за індивідуальним планом чи лікарі баз кафедри. Функціонування групи забезпечило можливість оперативно організовувати та корегувати навчання. Група у Viber працювала за такою схемою: напередодні від імені кафедри викладалося посилення із запрошенням на лекцію або семінарське заняття (за темою та часом). Запрошення містило інформацію про лектора. Існував плідний зворотний зв'язок: так, з обліком побажань за згодою сторін деякі лекції починалися о 800, інші – після 1700. Враховувались побажання слухачів циклу прослухати конкретну тему лекції чи семінарського заняття, що передбачено 15% змінами до навчального плану.

Згідно з Наказом МОЗ за № 698 П.2 та відповідних Наказів по університету, організована змішана форма навчання, клінічне навчання при дотриманні карантинних вимог було можливе на двох клінічних базах кафедри, а саме: КНП «Київський міський клінічний онкологічний центр» та Національний інститут раку. Для кращого розуміння організації розглянемо цикл спеціалізації за спеціальністю «Онкохірургія» з наявними 26 слухачами. Слухачів розподілили на три групи: перша (14

слухачів) – дистанційне навчання; друга і третя (по 6 слухачів) – очна форма навчання. За умови отриманого негативного результату на SARS-CoV-2 друга і третя групи слухачів навчалися на визначених клінічних базах. З наступними, згідно з розробленим алгоритмом навчального процесу, через кожних 13 робочих днів проходила ротація груп: так, перша група із 14 слухачів ділилася на дві і після тестування на SARS-CoV-2 переходила із дистанційної форми навчання на очну, а друга і третя – формували групу з дистанційним навчанням.

Дистанційне навчання проходило з використанням платформи «ZOOM». Лектор мав змогу проводити лекцію з власного обладнання чи використати обладнану на кафедрі аудиторію з підключеним провідним інтернетом. Досвід засвідчив, що більше 90% прочитаного матеріалу здійснювалося з обладнаної кафедральної аудиторії. На нашу думку, це забезпечило ефективність навчального процесу. В суміжній аудиторії кафедри відповідальний спеціаліст слідкував за якістю демонстрації лекції та за потреби корегував передачу, що додавало впевненості лектору у висвітленні матеріалу. Недоліком платформи «ZOOM» є необхідність перезавантажувати програму та через кожних 40 хвилин, відновлювати продовження «конференції», однак після двох тижнів занять ця процедура виконувалася усіма учасниками швидко і без проблем. Виявилось, що в цьому є і позитив для активації аудиторії. Таким чином, упродовж трьох місяців науково-педагогічними працівниками кафедри на даному циклі було проведено 31 заняття в режимі онлайн загальною тривалістю 3720 хвилин (82,6 навчальних годин).

На кафедрі онкології упродовж декількох років проходила робота над методичним матеріалом по розширенню дистанційного викладання, були сформовані мультимедійні лекції, семінари, але досвід карантинного року показав, що не можна їх просто перенести для онлайн-навчання – цього не достатньо. Потрібно було переглянути освітній контент, оволодіти методами і способами його доставки до слухача, розуміючи, що викладач не буде мати повного впливу на онлайн-аудиторію, як це було раніше. Тому до викладача під час онлайн-навчання є потреба в освоєнні нових платформ для онлайн-зустрічей, а також ресурсів для розміщення навчальних матеріалів. Існувала пересторога з приводу викладачів-професорів 70+, але практика підтвердила, що після двотижневого навчання бажання викладача, колегіальності онкологічного колективу ці питання зникали, спостерігали у них зростання ентузіазму до викладання.

За твердженням Fawns T. з спів.авт., викладач повинен допомогти слухачу зрозуміти, як вони будуть учитися, виявити труднощі і поліпшити результати навчання, налагодити взаємодію слухачів, підібрати ефективні та доступні ресурси. Викладач повинен прагнути до вдосконалення своїх методів викладання, навіть якщо йому здається, що формат його навчання ідеальний [4].

Кафедрою проводився постійний моніторинг якості викладання та засвоєння поданого матеріалу шляхом опитування, анкетування, проміжного іспиту. За отриманими результатами було з'ясовано, що матеріал, який подавався онлайн-викладачем, засвоювався на $82,7 \pm 7,1\%$, тоді як матеріал у вигляді відео-лекції, записаної монотонною, виваженою українською мовою, без зупинок і відхилень від основного матеріалу, засвоювався лише у $33,4 \pm 4,3\%$. Складання заключного комп'ютерного іспиту (тесту) було організовано наступним чином: складений графік здачі в групі Viber з обліком побажань учасників. У чотирьох окремих приміщеннях кафедри працювали комп'ютери з програмним забезпеченням для їх здачі. Упродовж трьох днів, з конкретним часом для кожного слухача, успішно проходила здача іспиту зі строгим дотриманням карантинних вимог. По закінченню циклу слухачі високо оцінили якість і організаційність проведеного циклу, про що свідчили дописи в месенджерах.

Висновки. Пандемія дала нам неоціненний урок того, як правильно та оперативно організовуватися, мобілізуватися для проведення навчального процесу, вдосконалити методики викладання, освоїти сучасні телекомунікаційні технології і широко їх використовувати. Водночас вона засвідчила, що при використанні на клінічних кафедрах сучасних технологій викладання при дистанційній формі навчання не можна досягнути допандемічного рівня якості навчання. «Живе» клінічне спілкування, навчання зі спілкуванням між колегами, пацієнтами залишається основою у формуванні клінічного мислення, компетентності клініциста.

Література

1. Taylor D., Grant J., Hamdy H., Grant L., et al. Transformation to learning from a distance. MedEdPublish. 2020; 9 (1): 76. DOI: 10.15694/med.2020.000076.1

2. Вороненко Ю. В. , Мінцер О. П. Реформування післядипломної медичної освіти. Капітаційний принцип фінансування. «Актуальні питання дистанційної освіти та телемедицини 2020» <https://drive.google.com/file/d/1UaSnKpHoyDeveMdBewCjnjgjos12h-y/view>

3. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.03.2020 за № 698 https://moz.gov.ua/uploads/3/19644-dn_23032020_698_dod.pdf

4. Fawns T., Jones D., Aitken G. Challenging assumptions about «moving online» in response to COVID-19, and some practical advice. MedEdPublish. 2020; 9 (1): 83. DOI: 10.15694/mep.2020.000083.

УПРОВАДЖЕННЯ АУДИТОРНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ

**Гордієнко О. В., Ярмоленко О. С., Приходько О. О.,
Бумейстер В. І.**

Сумський державний університет

Вступ. В теперішньому світі, який швидко змінюється, ніколи не відпаде потреба в фундаментальній та фаховій освіті. Високі вимоги ринку праці фахівцям нової формації, що здатні працювати в умовах швидкозмінного, багатофункціонального середовища ставлять перед учбовими закладами задачу в забезпеченні освітніх потреб широких верств населення через доступність до отримання знань та навичок, різноманітності форм реалізації безперервної «освіти упродовж життя», «life-long learning», трансформацію освітнього процесу на базі європейської моделі органічного поєднання навчальної та наукової діяльності за принципом «досліджуючи – навчаю», повномасштабну реалізацію технологій «змішаного навчання» з суттєвим зростанням питомої ваги самостійної роботи [1, 5].

Практика природничо-наукової підготовки медичних працівників у ВНЗ свідчить, що використання традиційних дидактичних засобів і методів не забезпечує інтенсивного розвитку пізнавальної діяльності, індивідуальних здібностей та фахових знань студентів. Поширення інноваційних підходів, які стимулюють самостійну роботу студентів у напрямку поглиблення знань, розвитку вмінь і навичок та самовдосконалення за рахунок усвідомленого вибору, переробки та засвоєння інформації. Сприяння впровадженню інноваційних рішень у практико-орієнтовану освіту з метою ефективного формування професійних компетентностей студента [3, 5].

Впровадження самостійної роботи при викладанні морфологічних дисциплін під час аудиторних занять дасть змогу подолати ці супереч-

Герман С. А. ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ХНМУ	130
Геруш І. В., Ходоровський В. М., Колоскова О. К., Марусик У. І., Ткач Є. П. СИМУЛЯЦІЙНЕ НАВЧАННЯ – ВАГОМА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЛІКАРІВ SIMULATION TRAINING – IS A SIGNIFICANT COMPONENT OF PROFESSIONAL'S DOCTORS COMPETENCIES FORMATION.....	132
Гладчук І. З., Рожковська Н. М., Попова Л. М., Петровський Ю. Ю., Григурко Д. О. ДОСВІД ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	141
Годованець О. І., Гринкевич Л. Г. МОБІЛЬНИЙ КОМУНІКАТИВНИЙ ПРОСТІР У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТООРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ..	144
Головаха М. Л, Кожем'яка М. О., Лісунов М. С ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ФОРМАТУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....	146
Гончар К. Л., Тригуб Г. В., Хникіна О. О. ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ПІДРУЧНИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ-МЕДИКАМ ТА ФАРМАЦЕВТАМ	149
Гончарь М. О., Чайченко Т. В., Омельченко О. В., Мацієвська Н. К. ДОСВІД ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ТА ЗМІШАНОЇ ФОРМИ ВИКЛАДАННЯ НА КАФЕДРІ ПЕДІАТРІЇ №1 ТА НЕОНА ТОЛОГІЇ ХНМУ	152
Горай О. В. РОБОТА МЕДИЧНОЇ СЕСТРИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПРОФІЛАКТИКИ ЗАХВОРЮВАНЬ У ДІТЕЙ	154
Гордійчук П. І., Гордійчук М. П. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ОНКОЛОГІЇ В ПЕРІОД КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ.....	155
Гордієнко О. В., Ярмоленко О. С., Приходько О. О., Бумейстер В. І. УПРОВАДЖЕННЯ АУДИТОРНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ.....	159
Григор'єва О. А., Щербаків М. С., Апт О. А., Свіглицький А. О., Артюх О. В. ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ НА КАФЕДРІ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ, ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ ТА ТОПОГРАФІЧНОЇ АНАТОМІЇ В УМОВАХ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ.....	162
Григорян Е. К., Губін М. В., Сокол В. К., Дунаєв О. В. НАПРАЦЮВАННЯ ПРАКТИЧНИХ ВМІНЬ ІЗ СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ У СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ СИМУЛЯЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	165
Губарь А. О., Бачурін Г. В., Довбиш М. А., Довбиш І. М. ДОСВІД ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В ВИЩИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ	166
Гулей Л. О. ВАЖЛИВІСТЬ ВІДЕОВІЗУАЛІЗАЦІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ТЕМИ «ПАЗАРИТАРНІ ХВОРОБИ ШКІРИ» З ДИСЦИПЛІНИ «ДЕРМАТОЛОГІЯ. ВЕНЕРОЛОГІЯ»	168
Гутовська І. О., Коробов П. С., Галич Л. Б., Курєєдова В. Д. ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ З МЕТОЮ	

Підп. до друку 17.05.2021. Формат 60×84/16.
Папір офсет. № 1. Гарн. «Тінос». Друк офсет.
Ум. друк. арк. 34,41. Обл.-вид. арк. 38,40.
Тираж 300 пр. Зам. № 89

Видавець і виготовлювач
Тернопільський національний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України
Майдан Волі, 1, м. Тернопіль, 46001, Україна

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК № 7242 від 02.02.2021